

УДК 658.562.2

Дручок Тетяна

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КЛАСИФІКАЦІЯ РЕЗЕРВІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Druchok Tatiana

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

CLASSIFICATION OF RESERVES IN ECONOMIC ANALYSIS

Резерви – це додаткові ресурси, які можуть бути використані для забезпечення стабільності та ефективності діяльності різних галузей економіки. Класифікація резервів є важливою для розуміння та управління ресурсами в різних сферах економіки та природокористування. Нижче наведено короткий опис кожної з цих класифікацій.

За місцем виникнення резерви поділяються на:

- народногосподарські резерви – це запаси різних видів продуктів та матеріалів, які забезпечують безперебійне функціонування національної економіки та задоволення потреб населення в життєво важливих товарах. До таких резервів можуть належати запаси зерна, медикаментів, залізничного матеріалу, запаси палива, електроенергії, нафти тощо.

- регіональні резерви – це запаси, які створюються на рівні окремих регіонів або територій з метою забезпечення їх стабільності та розвитку. Це можуть бути, наприклад, запаси продуктів харчування, води, палива та інших матеріалів, які можуть бути необхідними для задоволення потреб населення та забезпечення нормального функціонування економіки регіону.

- галузеві резерви – це запаси, які створюються в окремих галузях економіки з метою забезпечення їх стабільності та ефективності. Наприклад, у сільському господарстві можуть бути створені запаси насіння, добрив, а також засобів проти гризунів тощо. У промисловості – запаси сировини, комплектуючих, запчастин та інших матеріалів.

- внутрішньогалузеві резерви – це запаси, які створюються в межах окремих підприємств та організацій з метою забезпечення безперебійності їх виробничого процесу та зниження ризиків негативних наслідків в разі можливих збоїв. Такі резерви можуть включати запаси сировини, матеріалів, енергії, інструментів, запчастин та інших необхідних ресурсів для виробництва товарів та послуг. Одним з прикладів використання внутрішньогалузевих резервів може бути безвідходне виробництво, тобто використання залишків матеріалів і ресурсів для створення нових продуктів або послуг. Тобто, компанія, що виготовляє меблі, може використовувати відходи деревини, щоб створювати дрібні аксесуари, такі як ложки або тарілки. Це дозволить компанії зменшити відходи, які вони викидають, і зберегти ресурси.

За стадіями життєвого циклу резерви поділяються на:

- резерви на перед виробничій стадії – це резерви, які формуються перед початком виробництва продукції. Коли підприємство знає, що певна сировина буде потрібна для виробництва продукту, вони можуть створити запаси цієї сировини перед початком виробництва, щоб уникнути простою обладнання та затримки у виробництві. Це також дозволяє підприємству отримати знижки на великі партії сировини та матеріалів.

- резерви на стадії виробництва – це резерви, які формуються під час виробництва продукції. Вони можуть бути призначені для забезпечення необхідної кількості сировини, матеріалів, обладнання та інших ресурсів, а також для вирішення непередбачених ситуацій. Резерви на стадії експлуатації – це резерви, які призначені

для забезпечення безперебійної експлуатації виробів або обладнання. Вони можуть бути призначені для ремонту, заміни деталей, підтримки робочого середовища та інших потреб.

- резерви на стадії утилізації виробів – це резерви, які використовуються для забезпечення вивезення, переробки та повторного використання виробів, які вже відслужили свій термін. Вони можуть бути призначені для виконання екологічних вимог та зменшення впливу на довкілля. Наприклад, компанія, що виробляє пластикові контейнери, може використовувати повторно ті контейнери, які повертаються до них від клієнтів, замість того, щоб виготовляти нові контейнери зі свіжих матеріалів.

За характером використання резерви поділяються на:

- інтенсивні резерви – це ті, що пов'язані з підвищенням продуктивності технологічного устаткування, підвищення професійних, фізичних і духовних здібностей людини тощо. Як приклад, може бути впровадження автоматизованих систем виробництва, які забезпечують більш швидку і точну обробку матеріалів та зниження відходів. Тобто, компанія, що виготовляє електроніку, може використовувати роботизовані системи для збору і тестування електронних компонентів, що зменшує кількість браку та знижує витрати на робочу силу.

- екстенсивні резерви – це ті, які передбачають можливості підвищення ефективності сукупної тривалості роботи працівників і можуть бути забезпечені шляхом збільшення розмірів виробництва або розширенням виробничих площ. Використання екстенсивних резервів пов'язане з розширенням кількісного складу виробничого персоналу, установами додаткового устаткування. Одним з прикладів екстенсивних резервів є збільшення виробничих потужностей шляхом будівництва нових фабрик або розширення існуючих виробничих майданчиків. Це дозволяє компанії збільшити обсяг виробництва та покрити більший ринок.

Таким чином, класифікація резервів є важливим інструментом для організації діяльності підприємств та держави в цілому. Відповідно до класифікації резервів можна планувати закупівлю ресурсів, забезпечення виробництва, ефективну утилізацію відходів та інші аспекти діяльності. Розуміння характеристик резервів дозволить зменшити ризики нестачі ресурсів та забезпечити стабільність виробничого процесу.

Список використаних джерел:

1. Класифікація факторів та резервів підвищення ефективності виробництва. URL:<https://studfile.net/preview/7350004/page:2/>
2. Коваленко О.В., Громова І.В. Резерви екстенсивного та інтенсивного використання основних фондів промислового підприємства. URL:http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom1/25_Kovalenko.htm
3. Ратинський В.В. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку. перспективи та проблеми. *Інформаційно-аналітичний наукометричний журнал «Економіка. Фінанси. Право»*. 2021. № 4/1. С.17-21
4. Синькевич Н., Краузе О. Економічний аналіз: перспективи розвитку в умовах діджиталізації економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2 (81). С 7-15. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.007